

VILIJA RAGAIŠIENĖ

Lietuvių kalbos institutas

Mokslinių tyrimų kryptys: akcentologija, dialektologija,
leksikografija.

SEIRIJŲ ŠNEKTOS TEKSTAI

Sudarė Asta Leskauskaitė

Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2016,

296 p. + 1 garso diskas (CD)

ISBN 978-609-411-183-9

2017 m. pradžioje Lietuvių kalbos institutas išleido dar vieną patyrusios dialektologės Astos Leskauskaitės parengtą tarminį šaltinį – *Seirijų šnektos tekstus* su garso įrašų kompaktine plokštele. Ši knyga yra trečiasis autorės sudarytas pietų aukštaičių patarmės tarminių tekstų rinkinys. Kaip kompetentinga tarminių tekstų rengėja, A. Leskauskaitė mokslo bendruomenei ir plačiajai visuomenei prisistatė prieš gerą dešimtmetį išleisdama gimtosios šnektos tekstus – *Kučiūnų krašto šnektos tekstai* (2006; 428 p.). Neilgai trukus, t. y. po trejų metų, pasirodė moksliniu brandumu pasižymintis pietinėms pietų aukštaičių šnektoms skirtas leidinys – *Marcinkonių šnektos tekstai* (2009; 384 p.).

Pasidžiaugus naujausia iškilios pietų aukštaičių patarmės tyrinėtojos knyga, tenka apgailestauti, kad ji yra gerokai mažesnės apimties nei pirmosios dvi (juolab kad publikuotinių Seirijų šnektos tekstų Lietuvių kalbos instituto Geolingvistikos centro Tarmių archyve sukaupta nemažai, p. 33–34). Noras turėti kuo daugiau patyrusios dialektologės transkribuotų tekstų su komentarais, manyčiau, visiškai suprantamas. Juk autentiški tarminiai tekstai yra neįkainojamas šaltinis ne tik dialektologams, baltistams ar senųjų raštų tyrėjams, bet ir etnologams, etnografams, istorikams. Nors apimtimi recenzuojamoji knyga ir mažesnė, parengimo lygiu ir mokslinėmis išvalgomis ji tikrai nenusileidžia 2006 ir 2009 m. A. Leskauskaitės publikuotiems tarminiams tekstams.

Knygos *Seirijų šnektos tekstai* struktūra iš esmės nesiskiria nuo bet kurio kito iki šiol išleisto tokio pobūdžio leidinio struktūros. Kaip įprasta, knygą sudaro pratarmė (p. 9–12), mokslinė studija (p. 13–88) ir šnektos tekstai (p. 89–251). Knygos pabaigoje dar įdėtas aiškinamasis žodynelis (p. 252–265), transkripcijos ženklų rinkinys (p. 266–268). Po jo publikuojamas šaltinių sąvadas

(p. 269–270), gana platus literatūros sąrašas (p. 271–282), santrumpų registras (p. 283–284) ir santrauka anglų kalba (p. 285–292). Prie knygos pridėta kompaktinė plokštelė, kurioje pateikiami daugumos knygoje publikuotų pasakojimų geros kokybės garso įrašai.

Mokslinę studiją, kurią autorė kukliai vadina įvadiniu straipsniu (p. 5), sudaro keturi stambesni ar smulkesni skyriai: „Iš Seirijų krašto istorijos“, „Šnektos tyrimai ir šaltiniai“, „XXI a. pradžios sociolingvistinė situacija“ ir „Šnektos plotas ir svarbiausios ypatybės“. Pirmajame skyriuje (p. 13–31) remiantis istoriniais šaltiniais gana išsamiai aptariama Seirijų krašto istorija nuo seniausiųjų laikų iki šiandienos. Čia pateikiama žinių ne tik apie krašto raidą lėmusias istorines aplinkybes, bet ir vertingų duomenų apie XVII–XX a. Seirijų apylinkėse gyvenusių žmonių religines pažiūras, tautinę sudėtį ir kalbų vartojimą. Labai vertingi šio skyriaus 1 ir 2 lentelėse pateikti duomenys apie 1885 m. ir XIX a. pabaigos Seinų apskrities Metelių ir Seirijų valsčių gyventojus. Lyginamajai analizei, ypač ateityje, tikrai praverstų analogiška lentelė apie Seirijų seniūnijoje XXI a. pradžioje gyvenusius žmones, parengta pagal 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo duomenis.

Skyriuje „Šnektos tyrimai ir šaltiniai“ (p. 32–35) trumpai aptariamais ankstesni Seirijų šnektos tyrimai, kurie, kaip teisingai nurodo autorė, yra „negausūs, fragmentiški“ (p. 32). Pagirtina, kad mokslininkė apžvelgia ne tik publikuotą tarminę medžiagą, bet ir pristato iki šiol neskelbtus rankraštinius ir garsinius šaltinius nurodydama jų saugojimo vietą. Kalbant apie įvairių ekspedicijų metu sukauptą dialektologinę medžiagą, ko gero, vertėtų pasakyti, kiek jos Lietuvos kalbos instituto Tarmių archyve dabartiniu metu turima iš viso (nurodytina bent gyvenamosios vietovės ir garso įrašų valandų skaičius).

Trečiajame skyriuje (p. 36–44) bene pirmą kartą tokio pobūdžio leidinyje gana išsamiai apžvelgiama šnektos sociolingvistinė situacija – dabartinė tautinė Seirijų krašto sudėtis, gyventojų pasiskirstymas pagal amžiaus grupes, kalbinės nuostatos ir kalbų vartojimas. Turint omenyje bendrą Lietuvos demografinę padėtį reikia sutikti su autore, kad „ateityje taip pat prognozuotinas tolesnis gyventojų skaičiaus mažėjimas“ (p. 38). Tačiau palyginus 1 ir 2 schemose pateiktus identiškus duomenis apie Seirijų seniūnijos gyventojų skaičių pagal amžiaus grupes 2011 ir 2016 m. sausio 1 d. (p. 37–38), galima viltis, kad žmonių mažėjimas yra (ir ateityje, tikėtina, bus) ne itin spartus. Kita vertus, kyla tam tikrų abejonių dėl per kelerius metus visiškai nepakitusių statistinių duomenų (galbūt įsivėlusios korektūros klaida?).

Moksliniu požiūriu ypač vertingas yra ketvirtasis studijos skyrius „Šnektos plotas ir svarbiausios ypatybės“, kurį sudaro keturi smulkesni poskyriai „Garsynas“, „Gramatinė sandara“, „Sintaksė“ ir „Leksika“ (p. 45–88). Šiame skyriuje aptariamos svarbiausios ir ryškiausios iki šiol mažai tirtos Seirijų šnektos

ypatybės, nurodoma aktualiausia lingvistinė literatūra. Būdama patyrusi fonologė, autorė pirmajame poskyryje labai tiksliai aprašo šnektos garsyną parinkdama tinkamus pavyzdžius teiginiams pagrįsti (p. 46–56). Poskyryje „Kirtis ir priegaidė“ (p. 56–58) pateikiama duomenų ne tik apie kirtį ir priegaides, bet ir apie šnektos kirčiavimo sistemą, kuri, anot tyrėjos, „panaši į kitų vakarinių pietų aukštaičių“ (p. 56). Aptardama kirčiavimo sistemą, dialektologė atkreipia skaitytojų dėmesį į du pietų aukštaičiams, ypač pietvakarinėms ir vakarinėms šnektoms, būdingus dalykus – linksniuojamųjų žodžių ir jų formų kirčio vietos įvairumą (akcentinius variantus) ir polinkį apibendrinti oksitoninio (resp. kilnojamojo) kirčiavimo modelį. Pastebėtina, kad akcentuacijos sistemai aptarti skirta beveik pusė nedidelės apimties poskyrio „Kirtis ir priegaidė“. Taigi autorė be reikalo pasikuklino ir susiaurino poskyrio pavadinimą nenurodydama, kad jame rašoma ir apie kirčiavimo sistemą.

Bene išsamiausias aptariamo skyriaus poskyris yra „Gramatinė sandara“ (p. 58–79), kuriame nagrinėjamos „kai kurios svarbesnės ir ryškesnės morfologijos, žodžių darybos bei sintaksės ypatybės“ (p. 58). Iš visų kalbos dalių labiausiai išgvildentas daiktavardis – skaičiaus ir giminės kategorijos, linksniavimo sistema ir deminutyvų daryba. Pagrindiniai dalykai nurodyti ir tinkamai išdėstyti aptariant ir kitas kalbos dalis – Seirijų šnekteje vartojamus įvardžius, veiksmazodžius, prielinksnius ir jungtukus. Norėtusi kolegiškai papriekaištauti tik dėl trumpoko būdvardžio pristatymo (skirta vos puslapis teksto). Net ir sutikus su autorės pozicija, kad „Seirijų šnektos būdvardžių linksniavimo sistema ir daryba nesiskiria nuo kitų pietų aukštaičių, todėl aptartinas tik vienas kitas atvejis“ (p. 69), lieka neaišku, kodėl nenurodyta svarbiausia lingvistinė literatūra. Juolab kad apie pietų aukštaičių būdvardžių linksniavimo sistemą, darybą ir įvairius vartosenos aspektus iki šiol rašyta ne vieno kalbininko (žr. Zinkevičius 1966: 268, 272–273; Grumadienė 1994: 97–106; Mikulėnienė 1996: 150–151; Markevičienė 1999: 33; Lazauskaitė-Ragaišienė 2008: 94–104; Leskauskaitė 2006: 53; 2008: 31–43; 2009: 55–57; Ragaišienė 2015: 274–308; 2016: 120–199 ir kt.). Dar norėtusi atkreipti dėmesį į priesagos *-okas*, *-a* būdvardžių akcentuaciją – tvirtagališkai kirčiuojamus vedinius *didōkas*, *-a*, *baisōkas*, *-a*, *aštrōkas*, *-a* (p. 69). Net ir pripažinus šiais atvejais galimą tvirtagalę priegaidę, lieka neaiški išvardytų būdvardžių akcentinė paradigma. Vyriškosios giminės formos, tikėtina, liudija ketvirtąją kirčiuotę, tačiau neaišku, kaip kirčiuojamos moteriškosios giminės formos – *didokà* (4 / 2 / 3) ar *didōka* (1)? Tokiais atvejais reikėtų nurodyti teikiamų pavyzdžių kirčiuotę ir paaiškinti kirčiavimo tendencijas. Juolab kad priesagos *-okas*, *-a* būdvardžiams pietų aukštaičių šnektose būdingi skirtingi akcentuacijos polinkiai. Pietinėse pietų aukštaičių šnektose aptariamų vedinių labiau paplitusios pirmosios kirčiuotės formos (plg. Leskauskaitė 2009: 57). Pietvakarinėje ploto dalyje šiuos būdvardžius linkstama kirčiuoti pagal

trečiąją kirčiuotę (Leskauskaitė 2006: 54; Ragaišienė 2015: 291). Tik Punsko ir Seinų šnektose jie dažniau nei kitur kirčiuojami dvejopai, pvz.: *gerókas*, -à (3) / *gerókas*, -a (1), *smarkókas*, -à (3) / *smarkókas*, -a (1) ir kt. (Ragaišienė 2015: 290; 2016: 167). Be to, čia dažniau nei kitų linksnų priesagoje ir galūnėje kirčiuojamos moteriškosios giminės vienaskaitos vardininko formos (Ragaišienė 2015: 291; 2016: 148).

Poskyryje „Sintaksė“ (p. 77–79) glaustai aptariamos pietų aukštaičiams būdingos prielinksninės konstrukcijos, kurių, kaip teisingai nurodžiusi A. Leskauskaitė, vienos yra paveldėtos iš seno, o kitos perimtos iš slavų kalbų. Daug įdomių ne tik pietų, bet ir kitiems aukštaičiams būdingų dalykų pateikiama poskyryje „Leksika“ (p. 79–88). Iš tikrųjų autorei reikėjo perklausti nemažai garso įrašų ir peržiūrėti rašytinių šaltinių, kad taip išsamiai išnagrinėtų šnektose vartojamus dialektizmus, skolinius, frazeologizmus ar palyginimus ir pateiktų tiek daug vartosenos pavyzdžių. Tik norėusi atkreipti dėmesį į vieną smulkmeną – mažiau patyręs skaitytojas gali ir nesuprasti, kokiais – leksiniais ar semantiniais – dialektizmais reikėtų laikyti teiginiui iliustruoti greta teikiamus kai kuriuos pavyzdžius, pvz.: *užskùsti* ‘išbarti’, *pavydlùs*, -ì ‘pavydus’, *skru-tnùs*, -ì ‘darbštus, vikrus’, *sudvejóti* ‘sudvigubinti, du sudėti’ ir kt. (p. 80).

Įdomiausia, vertingiausia ir neabejotinai daugiausia autorės darbo ir mokslinės kompetencijos pareikalavusi didžiausia knygos dalis – „Šnektos tekstai“ (p. 80–251). Leidinyje pateikti devynių vyriausiosios kartos atstovų pasakojimai iš skirtingų gyvenamųjų vietovių – Seirijų, Paserninkų, Barčiūnų ir Statiškės – labai gerai pristato XX a. pabaigos Seirijų šnektą. Būdamą patyrusi dialektologė, puiki dzūkų būties ir buities žinovė, A. Leskauskaitė tinkamai parinko įvairios tematikos tekstus, kurie labai gerai „atspindi vietos gyventojų pasaulėžiūrą ir vertybes, tarminį identitetą, papročius, požiūrį į šeimą, kaimynus ir tautines mažumas, istorinius įvykius ir daugelį kitų dalykų“ (p. 34). Tokiu principu sudarytas nepriekaištingai sutranskribuotų tekstų rinkinys yra tikras lobis ne tik leksikos, morfologijos ar sintaksės, bet ir tarmių ir bendrinės kalbos, kalbų sąveikos tyrėjams. Iš tikrųjų profesionaliai atrinkta ir tinkamai pateikta medžiaga leidžia mokslininkams įvertinti įvairių kalbos dalykų raidą ir pokyčius. Kitaip sakant, rinkinyje publikuojama medžiaga teikia tyrėjams gyvosios vartosenos faktų apie probleminius kalbos dalykus, padeda atsakyti į kai kuriuos diskusinio pobūdžio klausimus.

Iki šiol tarmių tyrėjams bene daugiausia klausimų ir neaiškumų kėlusį pietų aukštaičių patarmės, ypač vakarinės ir pietvakarinės jos dalies, akcentuacija – ilgųjų balsių [u], [i], [e] / [ɛ], [ɔ] / [o] / [o] ir poliftongų [ie], [uo] priegaidžių skyrimas bei linksniuojamųjų žodžių variantiškumas (kirčio vietos ir priegaidės įvairavimas). Ypač daug mokslininkų diskutuota ir rašyta pirmuoju klausimu. Mokslinėje literatūroje pastaraisiais metais kaip ir įsigalėjusi nuomonė, kad

dzūkai ne visuomet skiria ilgųjų balsių ir poliftongų [ie], [uo] akūtą ir cirkumfleksą, esama abiejų priegaidžių niveliacijos požymių (plačiau žr. Leskauskaitė 2004: 180–194 ir ten min. lit.). Šiuo požiūriu labai vertingi A. Leskauskaitės atlikti Seirijų šnektos tyrimai, kiek pakoreguojantys ankstesnes mokslininkų prielaidas. Autorė teigia, kad ilgųjų balsių ir poliftongų [ie], [uo] „priegaidę sunku nustatyti tada, kai, pavyzdžiui, dėl krintančios intonacijos, ypač žodžio gale, minėtini garsai tariami trumpesni. Tuomet žymima vidurinė priegaidė (^s). Kitais atvejais tvirtapradė ir tvirtagalė priegaidės tariamos aiškiai“ (p. 58). Dar reikėtų pridurti, kad vidurinė priegaidė (^s) tekstuose gana nuosekliai žymima ir atitrauktinio kirčio atvejais, pvz.: *kɔ.púrstus*, *blínus*, *piétus*, *grîna*, *ržžes* ir kt. (p. 116, 118, 123, 150, 225). Pripažinus, kad Seirijų šnektos atstovai gana gerai skiria aptariamų garsų priegaides, kyla klausimas, kaip reikėtų interpretuoti tokius akcentuacijos atvejus – *puòdai*, *vaikíštę(s)*, *kúolai*, *kaimînu*. / *kaimînu.*, *kâuliîna*, *síki.*, *namúosa* / *namuòsa*, *riebalúose* / *riebaluòse*, *õras* ir kt. (116, 128, 136, 141, 181, 175, 191, 195, 226, 213). Neabejotina, kad ilgųjų balsių ir poliftongų [ie], [uo] tvirtapradę ar tvirtagalę priegaides autorė žymėjo atsižvelgdama į pagrindinio tono kryptį ir intensyvumą. Taigi aptariamais atvejais, ką patvirtina ir mokslininkės parengti tekstai, reikia kalbėti ne apie abiejų priegaidžių suvienodėjimą ar sutapimą, bet apie jų kaitą. Kad šnektose galimas akūto ir cirkumflekso įvairavimas to paties žodžio šaknyje ar priesagoje, patvirtina ir 1983 m. išleista *Kalbos faktų rinkimo programa*, kurioje pateikta nemažai tokios akcentuacijos atvejų, pvz.: *óras* (3/1) / *õras* (4), *mergýtė* (1) / *mergýtė* (2) ir kt. (p. 21, 31).

Dalies recenzijoje aptariamų daiktavardžių priegaidžių kaita tikrai nėra atsitiktinė ar nauja (Lazauskaitė–Ragaišienė 2008a: 37–50; 2009: 161–181). Iš tikrųjų ji laikytina istorinių prielaidų turinčiu reiškiniu, t. y. sietina su iki šiol pietų aukštaičių šnektose išlaikyta kuopine daugiskaita. Manoma, kad dėl apibendrinto galūninio daugiskaitos paradigmos ir vienaskaitos įnagininko formų kirčio kai kurių daiktavardžių šaknyje arba priesagoje galėjo atsirasti tvirtagalė priegaidė, apskritai būdinga atitrauktiniam kirčiui, pvz.: *kaimynaĩ*, *kaimynų*, *kaimynám(s)*, *kaimynùs* → *kaimynas*; *ožiaĩ*, *ožių*, *oziám(s)*, *oziùs* → *ožys*, *ožį*; plg. dar *puřvînas*, *šliêkas* (p. 127, 173) ir kt. (Zinkevičius 1966: 40–41; Lazauskaitė–Ragaišienė 2008: 47; Ragaišienė 2010: 56, 67). Taigi diachroniniu požiūriu kai kurių žodžių cirkumfleksas traktuotinas kaip atkeltinio kirčio (iš kuopinės daugiskaitos formų) priegaidė (Mikulėnienė 1996: 152–153; 2005: 156). Nenorėčiau sutikti tik su daugiskaitos inesyvo formų *skâusmuòse*, *lâukuòse*, *namuòsa* ir kt. (p. 125, 186, 195) tvirtagale priegaide. Kaip žinoma, šios, kaip ir iliatyvo, pavyzdžiui, *laukúosna*, formos turi senojo daugiskaitos galininko galūnės kirtį (Zinkevičius 1966: 238–239; 1980: 197). Taigi galūnės cirkumfleksas šiuo atveju niekaip nedera su Sosiūro–Fortunatovo dėsniu.

Dar atkreiptinas dėmesys į tarminių tekstų komentarus. Kaip nurodo autorė, išnašose komentuojamos „retesnės fonetinės, morfologinės ir kitokios ypatybės, nereguliarūs reiškiniai, kiti faktai“ (p. 34). Iš tikrųjų dauguma dalykų pakomentuota moksliniu požiūriu nepriekaištingai, t. y. labai aiškiai, tiksliai ir glaustai. Norėtusi su autore padiskutuoti tik dėl daiktavardžio formos *bá.ržai* kirčiavimo. Teigiama, kad forma *dù bá.ržai* rodo pietų aukštaičių plote greta trečiosios kirčiuotės šio daiktavardžio galimą ir pastovaus kirčiavimo gretybę (p. 94, 8 išn.). Labiau tikėtina, kad tai yra senojo baritoninio kirčiavimo reliktas, plg. la. *bērza, bērze, bērs* (Stundžia 1994: 20), liudijantis buvusią dviejų daugiskaitų – paprastosios ir kuopinės – akcentinę ir semantinę priešpriešą, plg. *dù bá.ržai* ir *á.uga beržaĩ*. Taigi šiuo atveju reikia kalbėti ne apie paveldėtosios pastovaus kirčiavimo paradigmos išlaikymą, o apie pavienių šakninio kirčio formų vartojimą. Aišku, visiškai nereikėtų atmesti autorės prielaidos, kad kai kuriose pietų aukštaičių šnektose daiktavardis *béržas* gali būti kirčiuojamas ir pagal pirmąją kirčiuotę (juolab kad pastovaus kirčiavimo paradigma kaip gretiminė vartojama rytų aukštaičių vilniškių šnektose).

Pastebėtina, kad išnašose gana nuosekliai aiškinami seni ir reti kirčiavimo atvejai, aptariami šnektose dvejopai kirčiuojami žodžiai ir jų formos. Tik pasigedau iki šiol negirdėtos formos *slòjikai* (p. 204) kirčio komentaro.

Labai gerai apgalvotas žodžių ir jų reikšmių pateikimas ir aiškinimas. Dialektizmai, skoliniai ir hibridai, transkribuotuose tekstuose pažymėti specialiu ženklu, aiškinami žodynyje. Įdomesni vartosenos atvejai aptariami ir išnašose, pavyzdžiui, deminutyvo *kostimėlis* (*kòstimėli*) paplitimas patarmės plote (p. 145, 140 išn.), daiktavardžio *raikštė* (*raĩ.kštė.m*) reikšmė ‘raištis’ (p. 151, 153 išn.) ir kt. Pro autorės akis nemažos apimties tekste prasprūdo tik vienas kitas žodis, kurį gali žinoti ne visi tekstų skaitytojai, pvz.: *bañ.gas, miglínu., talandúoje, vesalùkas, dekadà* (p. 150, 161, 168, 181, 251). Vienus atvejus vertėjo įtraukti į žodynelį, kitus buvo galima paaiškinti ir išnašose.

Aiškinamasis žodynelis (p. 252–265) sudarytas laikantis leksikografinių tarminių žodyno rengimo principų – nurodyta žodžių kilmė, kalbos dalys ir reikšmės, antraštiniai žodžiai sukirčiuoti. Žodynyje pateikta nemažai žodžių ir jų reikšmių, paliudytų tik Seirijų ir gretimų šnektų, pvz.: *appaškùdyti, appaškùdina, appaškùdino* ‘atmatuoti’, *bimbė* (1) ‘burbuolė’, *dubòsas* (2) ‘plačialapis šaukštis’, *kolytà* (2) ‘dirvinė čiuzutė’ ir kt. (p. 252, 253, 255, 258). Taigi žodynelio medžiaga papildo didįjį *Lietuvių kalbos žodyną* naujais duomenimis.

Baigiant recenziją reikia pasakyti, kad autorei pavyko pasiekti užsibrėžtą tikslą – „parodyti ir Seirijų šnektos archajiškumą, ir jos kaitą“ (p. 10). Su tuo nuoširdžiausiai ir sveikinu. Ir dar – tegul nesusidaro įspūdis, kad pasakyta viena kita diskusinio pobūdžio pastaba, kolegiška replika ar dzūkiškas patarimas menkina profesionaliai atliktą A. Leskauskaitės darbą. Juk diskutuojama ir

tariamasi tik su labiau patyrusiais, daugiau ištyrusiais ir esančiais priekyje. Atidus knygos perskaitymas ir jos aptarimas tik rodo, kokie reikalingi ir svarbūs ne tik šiandienos, bet ir ateities tyrėjams yra šaltiniai – patyrusių mokslininkų parengti tarminiai tekstai su garso įrašų kompaktine plokštele.

LITERATŪRA

Grumadienė Laima 1994: Keletas naujesnių Punsko šnektos linksniaavimo ir kirčiavimo ypatybių. – *Lietuvių kalbotyros klausimai* 34, 97–106.

Kalbos faktų rinkimo programa. Vilnius: Mokslas, 2009.

Lazauskaitė-Ragaišienė Vilija 2008: Priesagos *-inis, -ė* būdvardžiai pietinių pietų aukštaičių šnektose. – *Žmogus ir žodis* 10(1), 94–104.

Lazauskaitė-Ragaišienė Vilija 2008a: Dviskiemenių *ijo* kamieno daiktavardžių kirčiavimo variantai pietų aukštaičių ir rytų aukštaičių vilniškių šnektose. – *Lituanistica* 54 3(75), 37–50.

Lazauskaitė-Ragaišienė Vilija 2009: Dviskiemenių *o* ir *ijo* kamienų daiktavardžių kirčiavimo variantų paplitimas pietų aukštaičių ir rytų aukštaičių vilniškių šnektose. – *Garsas ir jo tyrimo aspektai: metodologija ir praktika*. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 161–181.

Leskauskaitė Asta 2004: *Pietų aukštaičių vokalizmo ir prozodijos bruožai*. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.

Leskauskaitė Asta 2006: *Kučiūnų krašto šnektos tekstai*. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.

Leskauskaitė Asta 2008: Daugiaskiemenių būdvardžių daryba pietinėse pietų aukštaičių šnektose. – *Lituanistica* 54 4(76), 31–43.

Leskauskaitė Asta 2009: Šnektos plotas ir svarbiausios ypatybės. – *Marcinkonių šnektos tekstai*. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 29–76.

Markevičienė Žaneta 1999: *Aukštaičių tarmių tekstai* 1. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.

Mikulėnienė Danguolė 1996: Dėl linksniuojamųjų žodžių kirčiavimo variantų pietinėse aukštaičių tarmėse. – *Lietuvių kalbotyros klausimai* 36, 148–155.

Mikulėnienė Danguolė 2005: *Cirkumfleksinė metatonija lietuvių kalbos vardažodiniuose daiktavardžiuose ir jos kilmė*. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.

Ragaišienė Vilija 2010: *Linksniuojamųjų žodžių kirčiavimo variantai pietų aukštaičių ir rytų aukštaičių vilniškių tarmėse*. Daktaro disertacija. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.

Ragaišienė Vilija 2015: Būdvardžių kirčiavimo polinkiai Punsko šnekteje. – *Leksikografija ir leksikologija* 5. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 274–308.

Ragaišienė Vilija 2016: Akcentuacijos sistema ir jos pokyčiai. – *Lietuvių tarmių kaita XXI a. pradžioje: Lenkijos lietuvių šnektos*. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 120–204.

Stundžia Bonifacas 1994: Daiktavardžių kamienų bei giminių variantai baltų kalbose (ide. ir bendroji baltų bei slavų kalbų leksika). – *Baltistica* 27(2), 13–29.

Zinkevičius Zigmas 1966: *Lietuvių kalbos dialektologija*. Vilnius: Mintis.

Zinkevičius Zigmas 1966: *Lietuvių kalbos istorinė gramatika* 1. Vilnius: Mokslas.

Įteikta 2017 m. birželio 14 d.

VILIJA RAGAIŠIENĖ

Lietuvių kalbos institutas

Petro Vileišio g. 5, LT-10308 Vilnius, Lietuva

vilija.ragaisiene@gmail.com